Κριτική

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

ΑΥΤΟΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΙΧΑΣΜΟΣ

«Red Sky Morning» του Τομ Χόλογουεϊ σε σκηνοθεσία Πάρι Ερωτοκρίτου

Η τελευταία θεατρική παράσταση του φετινού Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας, η παραγωγή του Fresh Target Theatre Ensamble, παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον κι όσο αφορούσε τη γνωριμία με το κείμενο του Αυστραλού συγγραφέα του «Red Sky Morning» Τομ Χόλογουεϊ, που για πρώτη φορά παίχτηκε στα ελληνικά σε μετάφραση Μαρίας Κυριάκου αλλά και σχετικά με την «επιστροφή» του σκηνοθέτη της παραγωγής Πάρι Ερωτοκρίτου μετά από αποχή δύο χρόνων. Όπως λέει το πρόγραμμα της παράστασης, ο τίτλος είναι παρμένος από βασισμένη σε λαϊκή παρατηρητικότητα παροιμία, όπου ο κόκκινος πρωινός ουρανός προοιωνίζει κακή μέρα για ναύτες και γεωργούς. Τα σημεία των καιρών που διανύουμε διαβάζονται όλο και πιο ξεκάθαρα ως κόκκινη προειδοποίηση, έτσι ώστε εμείς οι θεατές να μπορούμε να παίξουμε τον ρόλο του έτοιμου να δεχτεί τα μηνύματα του κειμένου και της παράστασης παραλήπτη. Προσωπικά αισθανόμουν ότι λαμβάνω μέρος σε μια γόνιμη συνάντηση με τον συγγραφέα και τους δημιουργούς της παράστασης προσφέροντας εκ μέρους μου ενεργό προσοχή και έντονο ενδιαφέρον.

Ο συγγραφέας του έργου δεν χρειάζεται μεγάλα και έκτακτα γεγονότα για να φανερώσει την τραγικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης, απλά παρουσιάζει την απόφραξη των καναλιών επικοινωνίας, τη διάψευση του αισθήματος της ασφάλειας που υποτίθεται περιέχεται στις έννοιες του οίκου και της οικογένειας, την αδυναμία των ηρώων του να σηκώσουν το βάρος των ρόλων που τους ανατέθηκε, τις φοβίες που δεν εξημερώνονται αλλά παίρνουν καταστροφικές διαστάσεις. Τρεις φωνές άνδρα, γυναίκας, κοριτσιού, εναλλασσόμενες αναλαμβάνουν την αφήγηση.

Όμως, ο Ερωτοκρίτου ανακαλύπτει σ' αυτή την ικανότητα του συγγραφέα να κάνει τα πρόσωπα του έργου να παρατηρούν ανελέητα τον εαυτό τους από απόσταση, μια από τις πιο ουσιαστικές σκηνοθετικές προτάσεις. Διαχωρίζει τον κάθε ρόλο σε δύο σκηνικές υποστάσεις. Δύο άνδρες, δύο γυναίκες, δύο κορίτσια. Ο Θανάσης Γεωργίου και ο Φώτης Νικολάου, η Παναγιώτα Παπαγεωργίου και η Kestrel Farin Leah, η Νίκη Δραγούμη και η Αντωνία Χαραλάμπους. Η σκηνή παίρνει «φωτιά» από τα κόκκινα κοστούμια της Λυδίας Μανδρίδου. Οι έννοιες της αυτοπαρατήρησης και του εσωτερικού διχασμού αποκτούν μια επίμονη κυριολεξία.

Εδώ θα κάνω μια παρένθεση και θ' αναφέρω απόψεις εκείνων των συνθεατών μου που βρήκαν τη χρήση αυτού του ευρήματος υπερβολική και την παράσταση βαρυφορτωμένη τεχνολογικά. Είμαστε καταναλωτές των προϊόντων πολιτισμού κι είμαστε αυτό που τρώμε. Η ξέφρενη θεατρική παραγωγή που παρατηρήθηκε στον τόπο μας αυτό το φθινόπωρο χαροποιούσε με τη δημιουργική διάθεση των ανθρώπων του θεάτρου (και δεν είναι του παρόντος να αναλύσουμε άλλα κίνητρα), όμως είχε συχνά ως αποτέλεσμα τη φανερή βιασύνη και κάποιο... μινιμαλισμό σκηνοθετικής σκέψης. Ίσως μ' αυτό το φόντο η πυκνότητα της παράστασης του Ερωτοκρίτου να φαινόταν ασυνήθιστη. Αυτό το χαρακτηριστικό θα ήταν αρνητικό, αν επρόκειτο για συσσσώρευση αταίριαστων μεταξύ τους σκηνοθετικών τρόπων. Όμως, προσωπικά διακρίνω συστηματική σκέψη, γερή δομή και τεκμηριωμένες φορμαλιστικές επιλογές.

Η μέθοδος του διαχωρισμού δεν μοίρασε απλά τους ρόλους αλλά αποτέλεσε χρήσιμο εργαλείο στα χέρια του σκηνοθέτη. Όπου κι όταν χρειάζεται, διαχωρίζει την εικόνα από την αφήγηση. Η κίνηση του Φώτη Νικολάου, σε σύμπνοια με τη μουσική της Ελένης Ηρακλέους, έχει τη χροιά του φόβου, της ανασφάλειας, της αδυναμίας να συνδεθεί με τους πλησίον του και αποτελεί την οπτική μεταγλώττιση του τραγικά φορτισμένου λόγου του Θανάση Γεωργίου. Η χρήση των μικροφώνων αφαιρεί από την αφήγηση το στοιχείο της μίμησης και ενδυναμώνει το στοιχείο της παρουσίασης.

Το -για άλλη μια φορά- εντυπωσιακό σκηνικό της Έλενας Κοτασβήλι δίνει τον «οίκο» σε πλήρη έκθεση, απογυμνωμένο από την ασφάλεια του νοερού τέταρτου τοίχου. Οι παρατηρητές είναι πάντα εκεί, βλέποντας τον άλλο εαυτό τους απ' έξω, σαν ένα τριμελές δικαστήριο, σαν αδέκαστοι κριτές που έχουν ως έπαθλο την αυτοχειρία. Παίζοντας με την ιδέα του πολλαπλού θεάματος ο Ερωτοκρίτου τοποθετεί τους χειριστές του ήχου και των προβολών στη σκηνή με την πλάτη στο κοινό, ως ακόμα ένα σύνορο της παράστασης κι ως τρόπο του τριπλού εγκιβωτισμού της δράσης.

Ως φορέας τέτοιας «συρταρωτής» δομής λειτουργεί και η Μαρία Μασόνου, ως αστυνομικός σήμανσης προαναγγέλλοντας με τις επεμβάσεις της με την κάμερα τη μελλοντική αιματοχυσία. Ο διαχωρισμός του ρόλου της γυναίκας επέτρεψε και την εισαγωγή του αμετάφραστου αγγλικού κειμένου στην παράσταση, ενώ η Παναγιώτα Παπαγεωργίου δημιουργεί ολοκληρωμένη μορφή, με ελάχιστο λόγο. Αλλιώς λειτουργεί ο διαχωρισμός στον ρόλο του κοριτσιού, με τη Νίκη Δραγούμη και την Αντωνία Χαραλάμπους σ' ένα υποκριτικό αγώνα και σύμπραξη ταυτόχρονα. Το ξέσπασμα της Αντωνίας ολοκληρώνει την αποδόμηση.

Και δεν είπα ακόμα για τον σκύλο...